

Bir şeyler söyle bana Internet. Sıkıntımı geçirsin. İçinden bir şeyler çıkar. Ne ektiysek, onu biçelim. Sana senelerdir kelimeler ekiyorum ama bana verdiğin mahsul giderek bozuyor.

Hala Prag. Tatil fazla uzun geldi. Bir haftayı aşmamak lazım ama uzun gelmesinin sebebi herhalde tatilin aslında o kadar da tatil olmayışı. Çocuklarla çıkınca, yalnız kalacak, kafa dinleyecek imkan sıfıra indi. Hemen hemen sıfır.

Ancak Prag'ı çocuklar olmasa da pek sevmezdim herhalde. *O kadar da güzel* değil. Turizme fazla *çalışmışlar* ve pek sevimli değil.

Daha güzel şeyler yazmak isterdim ama giderek büyüyen bir can sıkıntısına dönüşüyor bu şehir. Kafka'nın neden bu şehirde o kitapları yazdığını anlıyorsunuz, aceleci insanlar bunlar.

Böceğe de dönüşürsün, Dava'n da bitmez, Kale'ye de ulaşamazsın.

Neyse de, bu fasıl bitsin. Gelip gören seven de vardır, iş olmadıkça tekrar geleceğimi sanmam.

Memlekette neler oluyor? Arada bir twitter'a girip bakıyorum. İçimden *şu konuda bunları bunları söylesem* diye geçiriyorum. Sonra söyleyeceklerimden kendim de sıkıldığım için bırakıyorum. Söylemekten vazgeçiyorum. Neden konuşayım? *Çok değerli fikirlerimi* ortalıkta uçuşanlardan ne farkı var?

Siyasi konulardaki yazılar her zaman daha fazla ilgi görüyor. İnsanların kavgaya ihtiyacı var. Budapeşte'de kaldığımız yer Meclis'e ve sair kurumlara yakındı ama biz devletin varlığını hissetmedik. Zamanında Ankara'da yaşarken, perifer mahallelerde bile devletin ağırlığını hissederdik. Bir takım tel örgülü yerler, bir takım kocaman binalar ve oralara giren çıkan bir takım siyah mercedes konvoyları. Budapeşte'de bunlar yoktu. Sanki meclis boşalmış da, memleket kendi kendine idare oluyormuş gibi bir hava vardı. Biz buna alışık değiliz.

Kavga etmeyi seviyoruz. Bu konulardaki kavga da, bir yandan hayatın belirsizliklerine karşı önümüze çözülecek problemler sunduğu ve bir yandan da bu problemlerin çözümü hoşumuza gittiği için çok revaçta. Siyasetin insanların *bildiği* bir konu olması, futbol gibi mesela, hakkında kendi fikirlerini inşa edebilecekleri kadar oyun alanı sunması en önemli özelliği. Önce fikir ediniyoruz, sonra buna uygun gerçekler gözümüze akılıyor. Devlet erkanının *yiyici* olduğu kanaatine bir şekilde ulaştıysak, ondan sonra bu insanların dürüst olma ihtimalleri üzerinde asla durmuyoruz, sonra illa ki birileri rüşvet haberi yapıyor, kanaatimiz pekişiyor ve haklı çıkmanın öz gururu.

Bizim derdimiz, belki de sorunlarımızın gerçekten büyük olmasıdır. Diğer ülkeler gibi değil. Bizim bir hikayemiz var, o hikaye de bin senedir öyle veya böyle emperyal bir devletin mirasını taşımak üzerine

kurulu. Bin senelik bir fetih mirasının, üçyüz senelik son perdesinde yaşananlar şemailimizi bozmuş. Ne yapacağımızı şaşırmışız.

Ne yapmalı? deyince herkesin bir cevabı var. İnsanların söyledikleri ve gerçekten kasdettikleri arasında uzun mesafeler var, siyaset söz konusu olduğunda hemen farkediyoruz. Bu ülkede onun için herkes demokrasi ister ama herkesin demokrasiden beklediği farklıdır. Herkesin ağzında bir demokrasi var ama demokrasinin ne işe yarayacağı sorusuna cevabı farklıdır.

Hemen her konuda, insanların ne dediğini ve ne istediğinin aynı olmadığını kabul edince, siyaset o kadar da takip edilmesi gereken bir şey olmaktan çıkıyor. İnsanların pek çoğu, bulundukları kampta, geçimlerini idame ettikleri şartlarda müsbet değişim getireceğini düşündükleri fikirleri besliyorlar. Adamın solcu veya sağcı olmasını sebebi, bunları incelemiş olması veya *hayat görüşü* edinmiş olması değil. Kimse fikrine bu kadar zaman ayırmıyor. Bunlar zaten genelde kendi içinde tutarlı fikirler. Irkçılık bana çok tuhaf geliyor ama adamın biri tüm fikrini buna göre düzenlemiş, söylediklerinin de kendi içinde tutarlı olduğunu görüyorsunuz. İnsanları bir şekilde sınıflara ayırınca, ister istemez bu sınıfların farklı özellikleri olduğunu görmeye başlıyoruz. Irkçılığın kabulleri saçma tabi, ancak bir defa o kabulleri yapınca, sonuçta ırkçılığın da o kadar manasız olmayabileceğini görüyorsun. Adam insanları ırklarına göre değil, isimlerinin ilk harfine göre ayırsa, yine benzer sonuçlar elde edebilir.

Diğer fikirler de böyle, bir defa Marx'ın kabullerini yapınca, sonuçta tüm proleteryanın kapital sahipleri ve onların emrindeki devlet cihazları tarafından sömürüldüğü sözcüğe ulaşıyor. Kabullerin doğru olup olmadığını kontrol etmekse, daha soyut ve reddedilmesi daha zor başka kabullere dayanıyor. Sonra sonra bunların hepsinin havada kaldığını, insan telakkilerinin, üretim anlayışının eksik olduğunu görüyorsunuz ama hikayeyi takip edince, tutarlıymış gibi geliyor.

Bilim Kurgu okuduğum zaman da öyle geliyor. Kabulleri kitaptaki gibi yaparsan, tüm kitap *gerçeğe* dönüşüyor.

İslamcılık da böyle, Türkiye'nin *sağ* düşüncesinin kabulleri de böyle. Gülen'in beddua ederken *demokrasi düşmanlarını* unutmamasının bile tutarlı bir tarafı var, fırsatçılık bütün politikacıların ortak mezhebi.

O sebeple derin derin hangisi doğru, hangisi nereye gidiyor, hangi fikre inanmalıyım safhaları üzerinde durmuyorum. İnsanlar çok saçma şeylere (m. Hristiyanlık) inanabiliyor, ancak bu onları ne hale getiriyor, iyi hale mi getiriyor, kötü hale mi getiriyor?

Ne yapmalı? sorusu aslında şahsi bir sorudur. Neticede kendi durumumla ilgili bir soru bu. *Ben ne yapmalıyım?* sorusunun cevabı, *sen ne yapmalısın?* sorusunun cevabından farklı. Eğer bunların farklı olmadığını, herkesin aynı şekilde davranması gerektiğini söyleyen biri varsa, o büyük ihtimalle benim

emeğimden kendine bir fayda umuyordur. Hayır. Dünyayı daha iyi hale getirmek için yapılacaklar şahsidir.

O sebeple bu şahsi sorunun, şahsi cevabının da nihayetinde insanın şartlarına bağlanması gerekir. Bizim şartlarımızı belirleyen en önemli meseleyse işimiz. Hepimiz günümüzü geçirdiği bir meşgale var. Hayatımızın en önemli kısmını ayırdığımız bir meşgale. Bu herhangi bir işte çalışmak da olabilir, çocuk yetiştirmek de, okumak da, yazmak da. Kendimizi bağlı saydığımız iş neyse, ondan bahsediyorum.

Ne yapmalı? sorusunun cevabının da gelip buraya dayandığını ve eğer hayatta bir fark meydana getireceksek, elimizdeki en önemli cihazın, *işimizin* hakkını vermek olduğuna kanaat ettim. İnsanın ekmek parasını kazandığı iş dışında, başka işleri de kendine vazife saydığı oluyor, benim yazmam da öyle ve yine bunlar da *işinin* bir parçası.

Şimdi, aslında çok basit bir şey söylediğimi ve bunun manasız olduğunu iddia edenler çıkacaktır. Yani, *devrim* yapıp, dünyayı bir kerede düzeltmek varken, neden sabahtan akşama bir işe gidelim ki? Dünya o işe gidip gelerek nasıl düzelebilir?

Cevap şu: Kişi işini *devrim yapmak* olarak görüyorsa, bunu en iyi şekilde yapmalı. Yarım yamalak, bir sinek gibi vızıldayarak değil, bir at gibi çifte atarak. Bir kerede. Devrim yıllarca süren bir şey değil, bir gecede, en fazla bir haftada bitmeli. Bir insan eğer dünyayı devirerek düzeltereğine inanıyorsa, bunu da en iyi şekilde yapmalı.

Bazı şeylerin *daha iyi* yapılamayacağını görecektir böylece. İş sabahtan akşama bira içip televizyon seyretmek olanın, bu faaliyetin *daha iyisinin* dünyanın daha iyisiyle alakası olmadığını görmesini beklerim. Bazı işlerin, dünyanın daha iyi olmasıyla alakası yok. Eğer yaptığınız işin dünyanın ufacık bir kısmında bile iyiliğe hizmet etmediğini görebiliyorsanız, o konuyu *iyi yapmak* da zaten pek mümkün değildir.

Üçüncü sonuç şu: Bazı işler nihai hedef olarak insanların lehine olsalar da, oraya gitmek için gerekli mükemmeliyeti elde etmek mümkün değil. *Devrimcilik* böyle mesela. Eğer bunu anlattığım şekilde, kısa bir sürede yapıp bitirecek kabiliyete sahipseniz, amenna. Ancak böyle bir değişime erişecek kadar kudretli bir *devrimci* olmak imkansız. Teorikte belki mümkün ancak pratikte böyle bir *devrimcilik* mümkün değil.

Çünkü hayatlarını düzeltmeye çalıştığınız insanları dinlemeden, onları nasıl daha iyi hale getirebileceğinizi bilemezsiniz. İnsanlar da durduk yerde kendilerini anlatmaz, zaman gerekir, durumlar gerekir, insanları tanımak için onlarla yola çıkmak gerekir. *Ben buradan oturup, bir devrim planı kuracağım ve bu devrim tüm insanları tüm sıkıntılarından kurtaracak* diyenin yaptığı sadece kendini kandırmaktır.

Yani *yaptığın işi iyi yapmak* derken, işin de iyi yapılabilecek bir iş olduğunu kabul ediyoruz demektir. Bu da, daha iyisine adım adım ulaşılabilir bir iş demektir. Ben yazılarımı yavaş yavaş geliştirerek daha iyi bir *yazıcı* olabilirim, programlarımı geliştirerek daha iyi bir *programcı* olabilirim, bir doktor yarın

bugünden daha iyi bir doktor olabilir. *Daha iyi olunabilecek* işlerin hepsinde, bir etkileşim mevcuttur. Daha iyi yazdığımı gelen tepkilerden veya zaman içinde yazıların aldığı halden anlarım, programların daha iyi olduğunu müşterilerin memnuniyetinden veya daha az hata çıkmasından anlarım, doktor da tedavilerinin daha iyi sonuç verdiğini görerek anlar, siyasetçi de daha çok oy aldığını, daha çok insanı ikna ettiğini görerek anlar. Bununla beraber *devrimci* her gün devrim yapamaz. Yarınki devrimin bugünkünden iyi olması diye bir şey yoktur.

O sebeple böyle kökten değişiklik talepleri, bir takım düşüncesiz fantaziler gibi gelir bana.

Rüya görmeyelim mi? diyeceksin. *İşin rüya görmekse, bunu da en iyi şekilde yap* derim. Ancak *ne yapmalı?* diye sorunca, cevabın yine gelip *işini iyi yapmalı* olacağını bilerek tabii.